

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Teatavasti jõuluvanade viimasel kongressil oli päevakorra tulisemaks punktiks mudilastele heade raamatute hankimise probleem.

Küsimuse kohta võeti sõna väga elavalt ja kõik jõuluvanad konstateerisid häbistavat fakti, et täisealised kipuvad oma kirjavarade korraldamisel täiesti unustama lapsed, kuigi just lastele on raamat esimeseks ja suurimaks sõbraks.

Jõuluvanad kurtsid, et täisealised on nähtavasti unustanud, missuguse õhinaga nad ise omal ajal lastena ootasid uute raamatute saamist ja milise innuga neid loeti.

Seepärast jõuluvanade kongress, konstateerides täisealiste lubamatut ükskõiksust laste lugemisvara eest hoolitsemisel, võttis ühel häälel vastu resolutsiooni, et mõnele suuremale kirjastusele tehtaks kiireks ülesandeks veel tänavu jõuluks välja anda vähemalt 20 pildirikast ja hästi selge kirjaga trükitud raamatut. Seejuures seati vankumatuks nõudeks, et kõik juturaamatud oleksid lastele põnevad ja et sündmuste käik nendes oleks rajatud julgele, elurõõmsale tegevusele. Ka nõuti, et laste lugemisvara sisaldaks rohkem loomulikku eluilu, kui sihilikku kuiva moraalitsemist.

Lühikese nõupidamise järel otsustati selle suure ülesande täitmisele rakendada jõuluvanadele »Kuldraamatu« kaudu juba tuttavaks saanud »Looduse« kirjastus Tartus.

Algupärandid

Lendav maailm on parim algupärand lasteraamatute sarjas. Autor on oma lindudepere rakendanud huvitavasse ning mitmekesisesse tegevusse. Kõige enam paeluvad lugejaid lindude omavahelised suhted ja kuum kodumaa-armastus. Pääsukesed armastavad eriti pinda, kus lehvib sini-must-valge lipp,

Kindral Naki Koera truudus on tuntud juba iidseil aegadel ja „Kindral Naki“ lugu on säärase truuduse ning ustavuse põnev dokument. Kutsu Naki on ustav lahinguvend, kes paneb kõhklematult kaalule oma elu, kui on võitlus käimas mustlaspoiste ja Naki peremehe, väikese Peetri vahel. Kompositsioonilt on „Kindral Naki“ kõigiti õnnestunud lühilooke.

Rajamaa talu keeb nooruslik töö vanemate eeskujul, kuigi koer peab omandama pärishobuse eluviise, puulehm peab asendama tõelist piima lehma jne. Ehitatakse maju ja korraldatakse aeda. — Aadi Virges on meie mudilastele oma jutukesega andnud kõigiti meeldiva lasteraamatukese.

Võlutud koovitaja Kõigiti õnnestunud, veetlev muinasjutt karjapoisist, kes kadunud lehma otsides satub laukasse ja rändab alla soohaldja riiki. Sealt vabastab teda hiljemini sooneitsi, kuid paraku — koovitajana. Järgneb huvitav elu linnuna. Koovitaja seiklused on noortele lugejatele väga paeluvad, sest lind lendab palju, näeb palju, kuuleb palju. Jutustise sõnastus on hoogus ja meeleeolukas.

Vangistatud päike Oma populaarteaduslike teostega noorile lugejaile tuntud autor jutustab siin inimelamute valgustamisest — lõkkestest elektrilambini. Ülima tähtsusega kultuurilised saavutised on käsitletud siin väikestele lastele kergesti mõistetavalt. Noor lugeja tunneb kogu aeg, nagu loeks ta jutustist pinevast seiklustereast, seejuures aga hankides endalegi tähelepandamatult väga olulisi teadmisi igapäevses elus nii tähtsa teguri kohta, nagu on seda kunstlik valgus.

Jänese poeg To-too on jutuke jäneste elust. Sündmustiku põnevust tõstab jäneste vahekord inimestega. Eriti huvitavalt on kirjeldatud teose lõpp-osas To-too vangipõlv inimeste juures ja sellele järgnev pääsemine vabadusse. Ehituselt on see raamatuke kõigiti eeskujulik, sõnastuselt meelevõlurikas, hingestatud ning noortesse väga mõjuv.

Rohelise päikese maa on ülipõnev lugu unustatud nukupaari rännakust rohelise päikese maale ja huvitab noori oma loodusromantilise õrnusega, mitmekesise tegelaskonnaga, vaheldusrikkuse ning liikuvusega. Autor on nähtusi loomaderiigist suutnud edasi anda mitte ainult usutavalt, vaid ka tõesti hingestatult.

Väikesed aednikud on lihtne ja armas looke edu poole püüdvate külanoorte elust. Laste rõõmud ja mured on edasi antud väga huvitavalt. — Tähelepanu väärib teose elujaatav ideoloogia ja noorte töölerakendamise. Püüdlikud lapsed saavad oma huvitava ettevõttega — kultuurtaimede kasvatamisega — hästi toime, hoolimata vanema põlve teatavast vastuseismisest nende ideele.

Kiki suur suvi Kiki on veidi isemeelne, kärsitu, kuid väga harkaja tüdruk. Tal on sõbratar Soomes. See plikapaar on elanud eelmisel suvel kauneil Soome saartel. Nüüd aga vedetakse suvi Eesti ilusal „Lililerul“. Vallatute tütarlaste piseiklused paeluvad igat noort lugejat, peamiselt tütarlapsi. — Teos on eriti huvitav oma ilusa suvemiljöö ja maaelu kirjeldistega.

Rahvavanema lapsed sisaldab neli jutukest: 1) „Rahvavanema lapsed“; 2) „Helmik“; 3) „Vaenelaps, kiisu ja pärlikee“ ja 4) „Püha mardikas“. Need kaunid, stiilsed, paiguti väga teravmeelsed lookesed moodustavad ühise terviku ja on nauditavad mitte ainult lastele, vaid loetavad koolinoorsoolegi.

Raudkaarnad Meie kodumaa minevik on rikas suurtest ning pingutuslikest silmapilkudest. Meie ajaloos leidub palju väärtuslikku ilukirjanduse aines-tikule. „Raudkaarnad“ on tore lugu 14-aastasest sangarist, kes salaja ratsu seljas põgeneb luure-käigule, kuid satub raudmeeste kätte vang-i. Sealt põgeneb ta ühes samuti vangisattunud tütarlapsel. Noorte seiklused peale põgene-mist on otse vaimustavad.

Juss ja Maarja on väikesed sõbrad. Nad otsustavad linna minna Jussi haigele emale arsti kutsuma. Kuigi raske jalgsimatki õnnestub, arsti siiski ei leita. Juhuslikult on linnas Maarja tädi Juula. See sõidutab lapsed õhtul koju tagasi. Armastusele ema vastu ja sügavale sõprusele kahe lapse vahel rajatud jutuke võlub igat lugejat oma lihtsuse ja soojusega.

Tõlked

Peetrikese reis kuule Mitme põlve kestel lastele nii armsaks saanud Peetrike reisib teatavasti ühes õega kuule maipõrnika kaotatud jalga ära tooma. Jälgides nende huvita-vaid seiklusi, tutvuvad väikesed lugejad kogu taeva-laotusega ja selle elanikkudega, nagu Oõhaldjas, Kõue Kaarel, Tuuleeit, Pilveemand, Välgu Leena, Vihma Villem, ja teiste inimestele sõbralikkude või vaenlikkude vaimudega.

Gu. Bassewitz Vana kuusiku kõr-val asetseb lapike maad täis tillukesi noori kuuski. Need kasvavad selles lastetoas vana kuusememme hoole all. Kuidas kuuselapsed igal keva-del sünnipäeva pühitsevad, kui-das nad lindudega ja jaaniussi-kestega vestlevad, kuidas nad unistavad oma tulevikust — kõigest sellest pajatab käesolev jutuke.

Kuusiku lastetuba Väikesele Ollele kingi-takse sünnipäevaks suu-sad. Esimese lume saabumisel suusatama min-nes kohtab ta Härmatiseonu, kes poisikese viib Talvetaadi lossi. Olle näeb seal, kuidas lastele jõulukingitusiks valmistatakse kelke, suuski ja uiske. Ka Olle saab jõuluks uisud ning andub talverõõmudele.

Olle suusaretk Väikesele Ollele kingi-takse sünnipäevaks suu-sad. Esimese lume saabumisel suusatama min-nes kohtab ta Härmatiseonu, kes poisikese viib Talvetaadi lossi. Olle näeb seal, kuidas lastele jõulukingitusiks valmistatakse kelke, suuski ja uiske. Ka Olle saab jõuluks uisud ning andub talverõõmudele.

E. Beskov See ei taha aga temast mi-dagi teada. Alles peale seda, kui nende väikese peremehe vallatu sõber sa-laja röövib Peeter Ponsi ja tal vangipõlves tu-leb pidada rasket võitlust rottidega, enne kui koju tagasi pääseb, pehmeneb nukukese süda vaese Peetri vastu.

Jutupauniku juhtumused Päkapi-kume-hed kannatavad talve kestel oma maa-aluses riigis kanget külma. Lõppeks saadavad nad oma suurima teadlase, Jutupauniku, maa peale vaatama, kas kevad on juba saabumas. Jutupaunik kohtab maa peal mitmesuguseid loomi, küla-rahvast, lapsi ja kevadet ennastki, kuid viimast ta ei märkagi, olles parajasti ametis oma reisu-muljete ülesmärkimisega. Neid lugedes ei saa naeru pidada täiskasvanudki lugejad, sest Jutu-paunik kirjeldab kõike nähtut täiesti vääriti, kuigi ülitõsisest teaduslikust vaimust.

M. Konopnicka Väike Jaan uinub õh-tul oma voodikeses ja öö kestel näeb ning kuuleb, kuidas toas ta üm-ber kõik asjad elavaks muutudes hakkavad omavahel vestlema, jutustades üksteisele oma päritolu ning elusaatust. Kõik esemed on osa-valt hingestatud ja omavad igaüks isikupärast iseloomu. Elava väljendusviisi tõttu on see vestlus lastele väga põnev.

Reis ümber toa Väike Jaan uinub õh-tul oma voodikeses ja öö kestel näeb ning kuuleb, kuidas toas ta üm-ber kõik asjad elavaks muutudes hakkavad omavahel vestlema, jutustades üksteisele oma päritolu ning elusaatust. Kõik esemed on osa-valt hingestatud ja omavad igaüks isikupärast iseloomu. Elava väljendusviisi tõttu on see vestlus lastele väga põnev.

L. Avenarius Loomupärane fantaasiarikkus äratav lastes erilist poolehoidu just puhtfantas-tilistele jutustistele. Sel alal püsivad legen-daarse Münchhauseni seiklused alati mudilaste lemmikpaladena. Raske on ka leiutada midagi kire-vamat ja humoorikamat kui on seda maailma-rändur Münchhauseni hooplevad jutustised kõigest nähtust ning tehtust.

Münchhauseni seiklusi Loomupärane fantaasiarikkus äratav lastes erilist poolehoidu just puhtfantas-tilistele jutustistele. Sel alal püsivad legen-daarse Münchhauseni seiklused alati mudilaste lemmikpaladena. Raske on ka leiutada midagi kire-vamat ja humoorikamat kui on seda maailma-rändur Münchhauseni hooplevad jutustised kõigest nähtust ning tehtust.

Eestindanud Ed. Tasa Kõik senituntud valmid rottidest on siin kokku põimitud omapäraseks jutusti-seks, mille keskkujudeks on rotipaar ja nende vallatu poeg Mustuke. Mustu-kese seiklused maal ja linnas, ta mured ja rõõmud, sõbrad ja vaenlased mööduvad lugeja silmade ees ela-valt ning vaheldusrikkalt.

Rotipere elupäevad Kõik senituntud valmid rottidest on siin kokku põimitud omapäraseks jutusti-seks, mille keskkujudeks on rotipaar ja nende vallatu poeg Mustuke. Mustu-kese seiklused maal ja linnas, ta mured ja rõõmud, sõbrad ja vaenlased mööduvad lugeja silmade ees ela-valt ning vaheldusrikkalt.

M. A. Bigham Kõik senituntud valmid rottidest on siin kokku põimitud omapäraseks jutusti-seks, mille keskkujudeks on rotipaar ja nende vallatu poeg Mustuke. Mustu-kese seiklused maal ja linnas, ta mured ja rõõmud, sõbrad ja vaenlased mööduvad lugeja silmade ees ela-valt ning vaheldusrikkalt.

Asudes »Lasteraamat« kirjastamiskava täitmisele kuulutas K./Ü. »Loodus« välja võistluse, mis kandis head vilja, sest auhinnatud teoste hulgas esinevad säärased algupärandid, nagu »Lendav maailm«, »Jänese poeg To-too« jt., mida võib julgesti kõrvutada meie lastekirjanduse seniste tipp-saavutistega. Üldiselt aga ulatub lasteraamatu algupärandite tase kaugelt üle meie vastava kirjandusliigi kesktaseme.

Rööbiti lastelektüüri rikastamiseks korraldatud algupärandite-võistlusega toimetab kirjastus

eesti keelde valiku parimaid palasid maailmakirjandusest. Säärased nimed nagu Sophie Reinheimer, Elsa Beskov, Marja Konopnicka või Francis de Miomandre ei tohiks olla tundmatud ühelegi lastekirjandusest huvitatule.

Valitud tõlketeoste kohasust »Lasteraamatus« võiks tagada seegi asjaolu, et osa neist on võetud Genfi Rahvusvahelise Haridusbüroo parimate lasteraamatute nimistusse, kuna ülejäänud teosed, näiteks »Peetrikese reis kuule« või »Mängusõduri elulugu«, on selletagi tuntud klassiliste lasteraamatutena.

Looduse Lasteraamat

6—12-aastastele lastele sisaldab 20 raamatut, 1504 lk., kokku 300 pildiga.

Eeltelliijaile	Kohemakstavas rahas:	Järelmaksuga:	tasudes tellimissumma neljas osas: kohe tellimise andmisel Kr. 6.— ja
kuni 18. XII 1935	Kr. 19.—	Kr. 21.—	à Kr. 5.—
" 15. I 1936	Kr. 20.—	Kr. 22.50	à Kr. 5.50
peale 15. I 1936	Kr. 22.—	Kr. 24.—	à Kr. 6.—

(igal järgneval 25. kuupäeval)

14 raamatut ilmub veel käesoleva aasta jõuluks, ülejäänud osa jaanuaris. Raamatud saadetakse eeltelliijaile kätte köidete ilmumise järjekorras, kusjuures raamatute tegelik saatekulu, 1 kroon, jääb tellija kanda.

I osasari (6—9-a. vanustele).

* M. A. Bigham: Rotipere elupäevad	Kr. 1.20
* M. Konopnicka: Jutupauniku juhtumused	1.—
* S. Reinheimer: Kuusiku lastetuba	2.20
* E. Beskov: Olle suusaretk	—,80
Irma Truupõld: Rohelise päikese maa	2.40
* E. Avenarius: Reis ümber toa	—,80
* Aadi Virges: Jänese poeg To-Too	1.60
Kokku 7 raamatut, 464 lk., 106 mitmevärvilist pilti	Kr. 10.—

Eeltelliijaile	Kohemakstavas rahas:	Järelmaksuga:	kolmes osas: tellimise andmisel 3 kr. ja
kuni 18. XII 1935	Kr. 7.50	Kr. 8.—	à Kr. 2.50
" 15. I 1936	Kr. 8.—	Kr. 8.50	à Kr. 2.75
peale 15. I 1936	Kr. 8.50	Kr. 9.—	à Kr. 3.—

(kahe järgneva kuu 25. päeval)

*-ga märgitud raamatud ilmuvad 1935. a. jõuluks.

II osasari (8—10-a. vanustele).

F. de Miomandre: Mängusõduri elulugu	Kr. 2.20
* G. Bassewitz: Peetrikese reis kuule	2.40
Juuli Kauts: Juss ja Maarja	1.10
* Aadi Virges: Rajamaa talu	1.10
* Edla Vanamõlder: Võlutud koovitaja	1.60
* Karl Ristikivi: Lendav maailm	1.80
* Hindrek Rikand: Rahvavanema lapsed	1.80
Kokku 7 raamatut, 624 lk., 115 mitmevärvilist pilti	Kr. 12.—

Eeltelliijaile	Kohemakstavas rahas:	Järelmaksuga:	kolmes osas: tellimise andmisel 4 kr. ja
kuni 18. XII 1935	Kr. 9.—	Kr. 9.50	à Kr. 2.75
" 15. I 1936	Kr. 9.50	Kr. 10.—	à Kr. 3.—
peale 15. I 1936	Kr. 10.50	Kr. 11.—	à Kr. 3.50

(kahe järgneva kuu 25. päeval)

*-ga märgitud raamatud ilmuvad 1935. a. jõuluks.

Kui tahate lastele, keda armastate, valmistada ületamatut rõõmu, ostke eeskätt prooviks ainult üks raamat. Te ei kahetse mingil juhul.

III osasari (9—12-a. vanustele)

* Sulev Einer: Raudkaarnad	Kr. 1.—
* G. Põldmaa: Vangistatud päike	1.50
Elmar Volmre: Kindral Naki	1.30
Valve Saretok: Kiki suur suvi	1.50
Vello Eramaa: Väikesed aednikud	1.50
* Münchhauseni seiklused	1.20
Kokku 6 raamatut, 416 lk., 79 mitmevärvilist pilti	Kr. 8.—

Eeltelliijaile	Kohemakstavas rahas:	Järelmaksuga:	kolmes osas: tellimise andmisel 2.50 ja
kuni 18. XII 1935	Kr. 6.—	Kr. 6.50	à Kr. 2.—
" 15. I 1936	Kr. 6.50	Kr. 7.—	à Kr. 2.25
peale 15. I 1936	Kr. 7.—	Kr. 7.50	à Kr. 2.50

(kahe järgneva kuu 25. päeval)

*-ga märgitud raamatud ilmuvad 1935. a. jõuluks.

Osasarjade tegelikud posti-saatekulud tasub tellija kohe tellimise andmisel: I osa sarjalt — 30 senti, II osasarjalt — 40 senti, III osasarjalt — 30 senti.

Raamatud lastakse müügile eriti luksuslikul, paksul paberil ja nõrgas köites mitmevärvilise kaanepildiga.

K.-Ü. „Loodus“, Tartu
POSTI JOOKSEV ARVE 2055.